

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна бібліотека України для дітей

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ

в об'єднаних територіальних
громадах України

Підсумки моніторингу

Соціологічний бюлетень. Вип. 37

Київ — 2021

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ в об'єднаних територіальних громадах України

Підсумки моніторингу

Соціологічний бюлетень. Вип. 37

УДК 027.625(477):001
Ф 94

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко.
Укладач Є.Ю. Подокопна.
Науковий редактор Л.П. Полікарпова.
Літературний редактор В.В. Зеленська.

Функціональні можливості бібліотек для дітей в об'єднаних територіальних громадах України : підсумки моніторингу / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. Є. Ю. Подокопна. — Київ, 2021. — (Соціологічний бюлетень ; вип. 37). — 49 с.

У даному випуску бюлетеню соціологічної служби наведені узагальнені результати моніторингу «Функціональні можливості бібліотек для дітей в об'єднаних територіальних громадах України», започаткованого та проведеного Національною бібліотекою України для дітей у 2020 році.

© Національна бібліотека України для дітей

Однією з ключових реформ сучасності в Україні є реформа адміністративно-територіального устрою країни, яка спрямована в першу чергу на поліпшення адміністративних послуг населенню, серед яких і надання якісних культурних послуг. Але перший етап децентралізації (період 2014–2019 років) характеризується тенденцією невиправданого скорочення мережі бібліотек для дітей органами місцевого самоврядування. За цей період мережа спеціалізованих бібліотек України для дітей скоротилася на 253 бібліотеки і станом на 01.01.2020 становила 907 бібліотечних закладів. А до об'єднаних територіальних громад увійшло 123 дитячі бібліотеки.

Тож із метою вивчення стану ресурсних та функціональних можливостей бібліотек для дітей об'єднаних територіальних громад (далі — ОТГ) із надання бібліотечно-інформаційних та культурних послуг дитячому населенню громад (станом на 01.01.2020 р.) Національною бібліотекою України для дітей (далі — НБУ для дітей) було започатковано моніторингове дослідження «Функціональні можливості бібліотек для дітей в об'єднаних територіальних громадах України».

Ця інформація допоможе сформувати «відправну точку» в баченні та оцінці майбутніх змін в існуючій інфраструктурі культурних послуг на терені співпраці бібліотек для дітей та громад, розробити певні індикатори, необхідні для оцінки їхньої діяльності в майбутньому. На цій основі моніторинг буде продовжено й надалі, а висновки сприятимуть розробленню пропозицій щодо подальшого розвитку спеціалізованих бібліотек для дітей із надання культурних послуг в умовах децентралізації як на рівні села, селища, так і міста.

За програмою моніторингового дослідження передбачалося, що в ньому візьмуть участь усі обласні бібліотеки для дітей, але моніторинг проводився у складних умовах запровадження в країні надзвичайної ситуації згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19», тому не всі спів організатори мали змогу взяти в ньому участь (див. програму та методика дослідження¹).

Під час моніторингу первинну інформацію – показники роботи про діяльність і функціонування спеціалізованих бібліотек для дітей

¹ Функціональні можливості бібліотек для дітей в об'єднаних територіальних громадах України [Електронний ресурс] : програма та методика моніторингу / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. Є. Ю. Подоккопна. — Київ, 2020. — 13 с.

в об'єднаних територіальних громадах України станом на 01.01.2020 року – зібрано з 14 областей України: Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Одеської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської областей.

За даними співорганізаторів на території цих областей було створено 659 ОТГ, в яких функціонує 525 публічних бібліотек, що у своїй структурі мають дитячі відділи. Реорганізація бібліотек для дітей почалася з 2015 р. та станом на 01.01.2020 року продовжувалася. Усього під час адміністративно-територіального реформування в даних областях було виключено з базової мережі закладів культури загальнодержавного рівня 19 бібліотек для дітей. Зокрема, в Чернігівській області реорганізовано 10 бібліотек для дітей, Тернопільській – 3, Волинській та Одеській – по 2 дитячі бібліотеки, у Запорізькій та Рівненській – по 1 бібліотеці для дітей. Станом на 01.01.2020 року на території цих областей функціонувало 112 спеціалізованих бібліотек для дітей, що підпорядковуються ОТГ, із них:

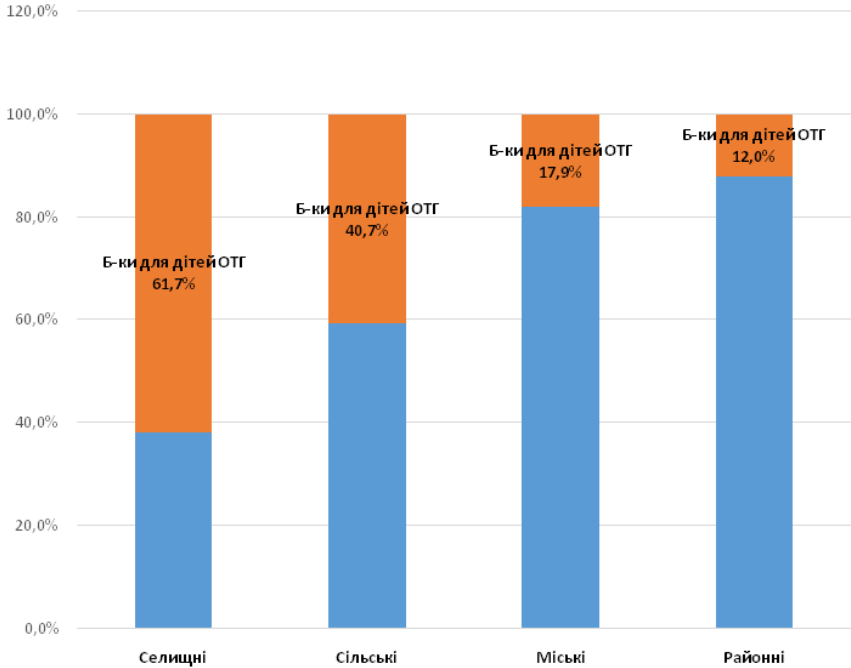
- міські бібліотеки для дітей складають 48 закладів;
- селищні – 29;
- районні – 24;
- сільські – 11; (див. додаток 1).

А в Україні станом на 01.01.2020 року функціонувало всього 123 бібліотеки для дітей в ОТГ.

Зведені дані з 14 областей, у яких проведено моніторинг, показали, що станом на 01.01.2020 року спеціалізовані бібліотеки для дітей ОТГ склали всього 20,6% від загальної кількості в них бібліотек для дітей.

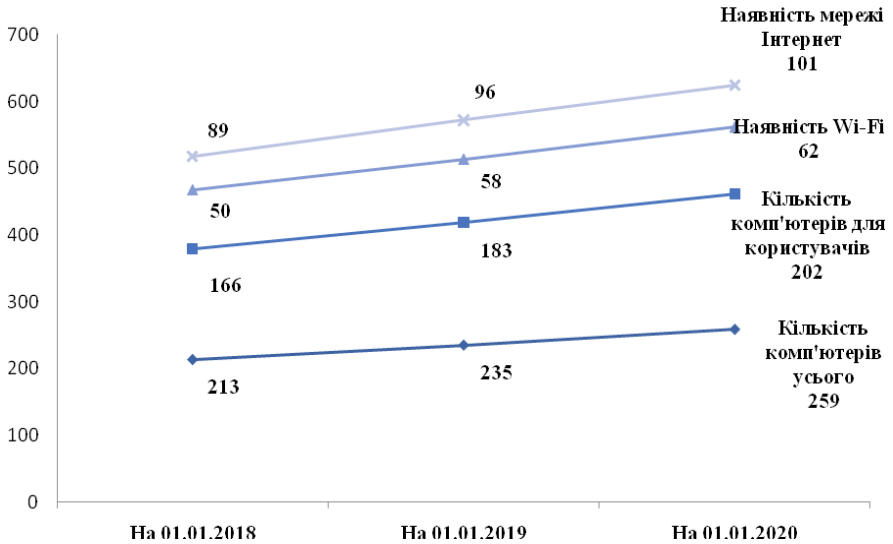
Зокрема, у селищах міського типу селищні спеціалізовані бібліотеки для дітей ОТГ становили 61,7% від їхньої загальної кількості (всього 47 селищних бібліотек для дітей), територіальним громадам підпорядковані 40,7% сільських дитячих бібліотек від їхньої загальної кількості (27 сільських дитячих бібліотек), у містах функціонувало 17,9% міських бібліотек для дітей ОТГ від усіх міських дитячих бібліотек (268 міських дитячих бібліотек), районних центрах зі статусом районних бібліотек для дітей ОТГ функціонувало 12,0% від усіх районних бібліотек для дітей (200 районних бібліотек для дітей) (див. діаграму 1).

Спеціалізовані бібліотеки для дітей ОТГ у відсотковому співвідношенні до загальної кількості дитячих бібліотек станом на 01.01.2020 року

Важливим аспектом спроможності функціонування дитячих бібліотек у територіальних громадах є рівень їхнього матеріально-технічного забезпечення, адже надання якісних культурних послуг потребує відповідного ресурсу. Згідно отриманих даних матеріально-технічна база досліджуваних бібліотек для дітей ОТГ за роки їхнього функціонування у новому форматі зазнала позитивних змін. Загальна кількість комп'ютерів у порівнянні з 2017 роком зросла на 21,6% і станом на 01.01.2020 року становила 259 одиниць, у т. ч. зросла і кількість комп'ютерів для користувачів на 21,7%. Кількість дитячих бібліотек ОТГ, яких було підключено до мережі Інтернет, зросла на 13,5%. Наявність росту кількості Wi-Fi було відслідковано у 24,0% бібліотек для дітей (див. діаграму 2).

Рівень комп'ютеризації та надання доступу до мережі Інтернет у спеціалізованих бібліотеках для дітей ОТГ

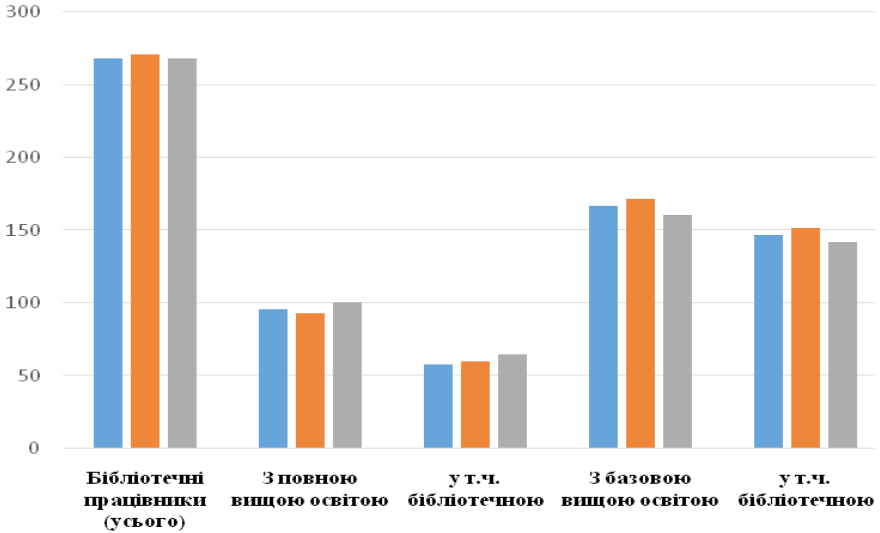

Тобто, станом на 01.01.2020 року кожна спеціалізована бібліотека для дітей ОТГ мала трохи більше двох одиниць комп'ютерної техніки, з них 1,8 одиниць цих комп'ютерів призначені для використання користувачами. До мережі Інтернет підключено майже кожен дитячу бібліотеку. А от наявність Wi-Fi спостерігається у половини книгозбірень.

Одним із факторів спроможності успішного функціонування спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ є наявність професійних бібліотечних працівників. За даними дослідження штат бібліотечних працівників у 112 досліджуваних бібліотеках для дітей ОТГ станом на 01.01.2018 р. збільшився на 1,1%, але вже у наступному році (2019 р.) на таку ж кількість відбулося їхнє зменшення з 271 до 268 осіб і до 2020 року залишився без змін. Зазнав змін і професійний склад у працівників бібліотек ОТГ. Зокрема, відсоток кваліфікованих кадрів із повною вищою освітою збільшився на 5,2% (з 96 до 101 особи), у т. ч. з бібліотечною – на 12,1% (з 58 до 65 осіб). А відсоток фахівців із базовою вищою освітою знизився на 3,6% (зі 167 до 161 особи), у т. ч. із бібліотечною – на 3,4% (зі 147 до 142 осіб) (див. діаграму 3).

Діаграма 3

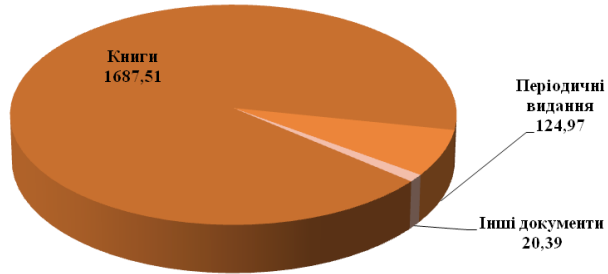
Професійний склад працівників спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ

Спроможність спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ із надання якісних бібліотечних послуг забезпечується наявністю бібліотечно-інформаційного ресурсу. Тож, документні фонди цих бібліотек станом на 01.01.2020 р. нараховували 1832,85 тис. прим. Із них книги – 1687,51 тис. прим., періодичні видання – 124,97 тис. прим., інші документи – 20,39 тис. прим. (див. діаграму 4).

Діаграма 4

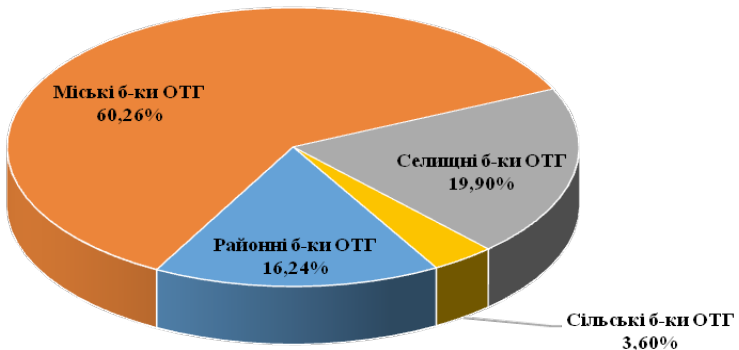
**Бібліотечно-інформаційний ресурс бібліотек для дітей ОТГ
станом на 01.01.2020 р.**

Традиційно обсяги бібліотечних фондів міських бібліотек для дітей ОТГ значно більші й складають 60,26% від загального бібліотечного фонду досліджуваних бібліотек; у селищних бібліотеках цей ресурс складає 19,90%, у районних – 16,24%, у сільських – 3,60% (див. діаграму 5).

Діаграма 5

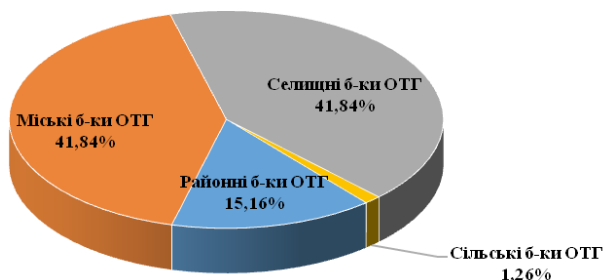
**Відсоток бібліотечних фондів спеціалізованих бібліотек для
дітей ОТГ за адміністративно-територіальним розподілом
станом на 01.01.2020 р.**

Аналіз отриманих первинних даних із 14 областей країни показав, що тільки протягом 2019 року до 112 спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ надійшло 56,16 тис. прим. документів. Із них міські та селищні бібліотеки для дітей ОТГ отримали по 23,50 тис. прим. нових надходжень, що становило 41,84% від загальної кількості їхніх надходжень, до районних бібліотек для дітей надійшло 8,46 тис. прим. (15,06%), до сільських бібліотек для дітей – 0,70 тис. прим. (1,26%) (див. діаграму 6).

Діаграма 6

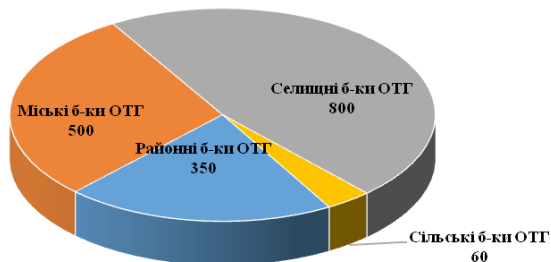
Відсоток нових надходжень до бібліотечних фондів дитячих бібліотек ОТГ за їхнім значенням протягом 2019 року

Тобто, на одну бібліотеку для дітей у середньому припадає до 500 прим. надходжень нових документів. Причому на одну селищну дитячу бібліотеку ОТГ – 800 прим. документів, у міську бібліотеку для дітей надходить до 500 прим. документів, у районну – 350 прим. і тільки в сільську – 60 прим. (див. діаграму 7).

Діаграма 7

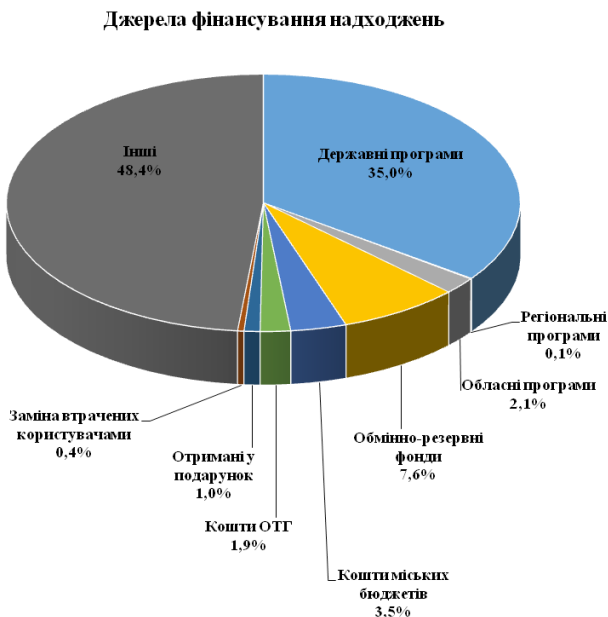
Кількість примірників нових надходжень на одну спеціалізовану бібліотеку для дітей ОТГ за їхнім адміністративно-територіальним розподілом протягом 2019 року

Результати моніторингу показали, що діапазон джерел надходжень нової літератури до фондів спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ досить широкий:

- державні програми поповнення фондів публічних бібліотек – 35,0%;
- регіональні програми поповнення фондів публічних бібліотек – 0,1%;
- обласні програми поповнення фондів публічних бібліотек – 2,1%;
- обмінно-резервні фонди бібліотек – 7,6%;
- закуплені коштами міських бюджетів – 3,5%;
- закуплені коштами ОТГ – 1,9%;
- отримані у подарунок – 1,0%;
- заміна втрачених користувачами – 0,4%;
- інші джерела надходжень – 48,4% (див. діаграму 8).

Діаграма 8

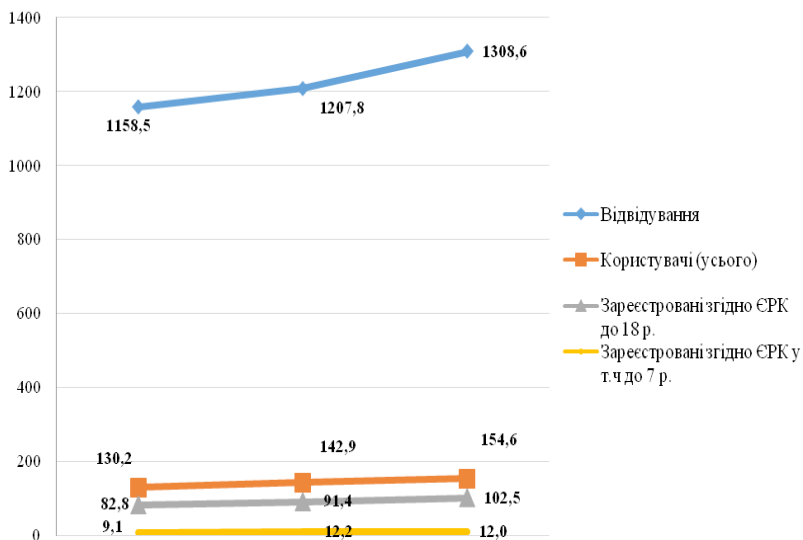
Дослідженням було з'ясовано, що станом на 01.01.2020 р. 112 спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ передплатили 1829 назв періодичних видань загальною кількістю 17043 примірників. Джерелами фінансування передплати були кошти місцевого бюджету на суму 230966,00 грн., кошти ОТГ – 119624,00 грн. та спонсорські кошти – 5502,20 грн.²

² Дані неповні через відсутність інформації щодо фінансування деяких бібліотек.

Функціональні можливості бібліотек для дітей ОТГ розкривають кількісні показники їхньої діяльності. Так, кількість користувачів, які обслуговувалися за досліджуваний період проведення моніторингу, зросла на 18,7% (з 130,2 тис. осіб до 154,6 тис. осіб). Кількість зареєстрованих користувачів згідно з єдиною реєстраційною картотекою (ЄРК) за віком до 18 років – на 23,8% (з 82,8 тис. осіб до 102,5 тис. осіб), у т. ч. до 7 років – на 31,6% (з 9,1 тис. осіб до 12,0 тис. осіб). Кількість відвідувань цих бібліотек зросла на 13,0% (з 1158,5 тис. осіб до 1308,6 тис. осіб) (див. діаграму 9).

Діаграма 9

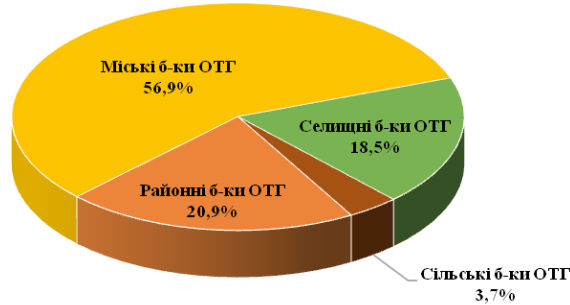
Кількість користувачів та відвідувань спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ (за період проведення дослідження)

Згідно даних дослідження протягом 2019 року спеціалізованими бібліотеками для дітей ОТГ 14 областей було надано бібліотечних послуг 166,7 тис. користувачам. Із них міськими бібліотеками для дітей ОТГ – 94,9 тис. осіб, що у відсотковому відношенні становило 56,9% від загальної кількості користувачів, які обслуговувалися районними бібліотеками для дітей – 34,9 тис. осіб (20,9% від загальної кількості), селищними – 30,9 тис. осіб (18,5%) та сільськими – 6,0 тис. осіб (3,7%) (див. діаграму 10).

Діаграма 10

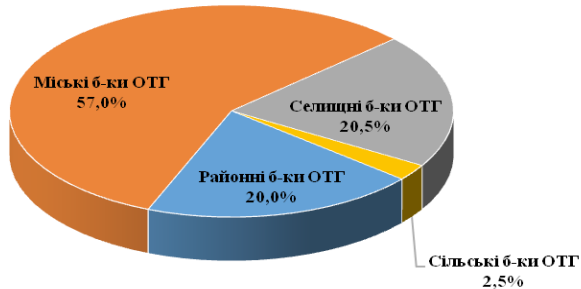
**Відсоток користувачів, які обслуговувалися
у спеціалізованих бібліотеках для дітей ОТГ
протягом 2019 року**

Загальна кількість зареєстрованих згідно ЄРК користувачів 112 спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ станом на 01.01.2020 р. склала 118,2 тис. осіб. Із них найбільшу кількість зареєстровано міськими дитячими бібліотеками ОТГ – 67,2 тис. осіб (57,0% від загальної кількості зареєстрованих користувачів в усіх дитячих бібліотеках ОТГ), селищними бібліотеками для дітей – 24,2 тис. осіб (20,5%), районними бібліотеками для дітей – 23,6 тис. осіб (20,0%) і відповідно сільськими – 3,2 тис. осіб (2,5%) (див. діаграма 11).

Діаграма 11

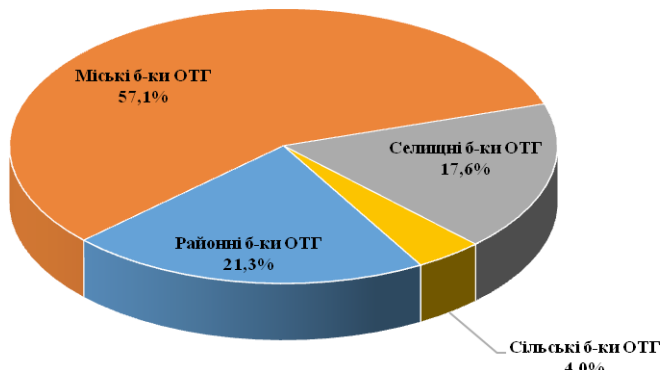
**Відсоток зареєстрованих згідно ЄРК користувачів у
спеціалізованих бібліотеках для дітей ОТГ
станом на 01.01.2020 р.**

У тому числі кількість зареєстрованих користувачів віком до 18 років нараховувала 107,9 тис. осіб. Із них користувачів цієї вікової групи у міських дитячих бібліотеках ОТГ – 61,6 тис. осіб або 57,1% від загальної кількості користувачів до 18 років, у районних бібліотеках для дітей – 23,0 тис. осіб (21,3%), селищних бібліотеках для дітей – 19,0 тис. осіб (17,6%), сільських – 4,3 тис. осіб (4,0%) (див. діаграму 12).

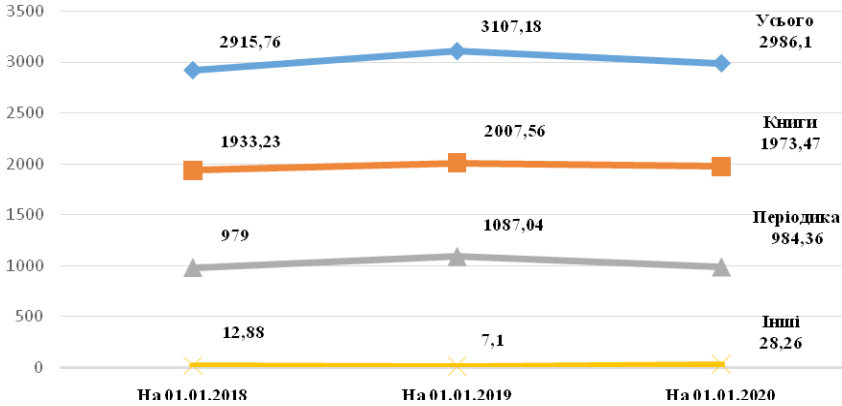
Діаграма 12

**Відсоток користувачів спеціалізованих бібліотек для дітей
ОТГ до 18 років, зареєстрованих згідно ЄРК
станом на 01.01.2020 р.**

Аналіз зібраної первинної інформації за 2017-2019 рр. також показав позитивну тенденцію щодо зросту кількісних показників видачі документів у спеціалізованих бібліотеках для дітей ОТГ. Загальна кількість виданих примірників збільшилася на 2,4% (з 2915,76 тис. прим. до 2986,10 тис. прим.), з них книг – на 2,1% (з 1933,23 тис. прим. до 1973,47 тис. прим.), періодичних видань – на 0,6% (з 979,00 тис. прим. до 984,36 тис. прим.), інших документів – на 119,4% (з 12,88 тис. прим. до 28,26 тис. прим.) (див. діаграму 13).

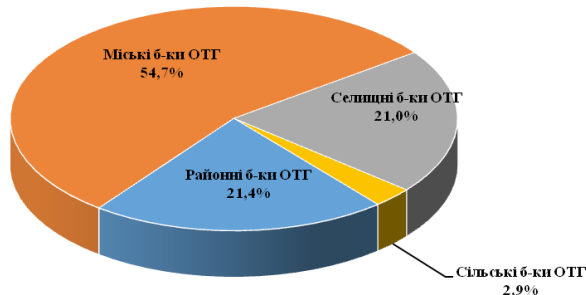
Видача документів у спеціалізованих бібліотеках для дітей ОТГ за 2017-2019 рр.

Результати дослідження засвідчили, що станом на 01.01.2020 р. загальна кількість відвідувань користувачами спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ чотирнадцяти областей – учасників моніторингу, склала 1378,8 тис. осіб. Із цієї кількості відвідувань у міських бібліотеках для дітей ОТГ зафіксовано – 754,4 тис. осіб, що становить 54,7% від усієї кількості відвідувань, районних – 295,3 тис. осіб (21,4%), селищних – 289,9 тис. осіб (21,0%), сільських – 39,2 тис. осіб (2,9%) (див. діаграму 14).

Діаграма 14

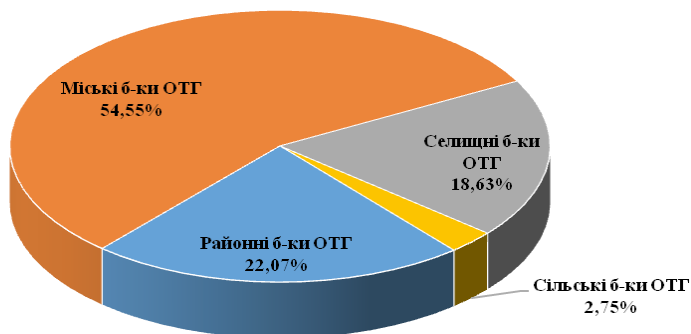
Відвідування спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ протягом 2019 року

Кількість виданих документів у 112 спеціалізованих бібліотеках для дітей ОТГ протягом 2019 року становила 3047,52 тис. прим. Із них видано документів у міських бібліотеках для дітей ОТГ – 1723,38 тис. прим., що становить 56,55% від загальної кількості виданих документів, у районних дитячих бібліотеках – 672,50 тис. прим. (22,07%), у селищних бібліотеках – 567,80 тис. прим. (18,63%), у сільських – 83,84 тис. прим. (2,75%) (див. діаграму 15).

Діаграма 15

**Видача документів у спеціалізованих бібліотеках
для дітей ОТГ протягом 2019 року**

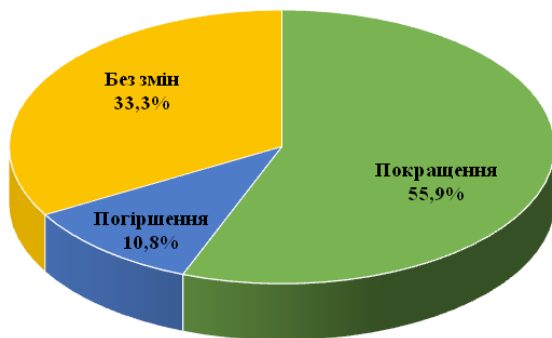
Програмою моніторингу передбачалося проведення у спеціалізованих бібліотеках для дітей ОТГ опитування бібліотекарів-експертів. Інструментарієм якого стала «Опитувальна форма для завідувачів бібліотек для дітей ОТГ», що містила наступні запитання:

1. Повна назва бібліотеки (за положенням або статутом).
2. Як змінилася матеріально-технічна база бібліотеки після зміни органу управління бібліотекою (покращення/погіршення; деталі коротко)?
3. Чи залишилася бібліотека у колишньому приміщенні? Якщо ні, то чи є надане приміщення рівноцінним/кращим/гіршим, ніж попереднє?
4. Як змінився стан фінансування діяльності бібліотеки (достатнє/дефіцит)?
5. Чи змінився штатний розпис (збільшилась/зменшилась кількість працівників; коротко, деталі за необхідності)?
6. Чи є надбавки бібліотечним працівникам за особливі умови праці (згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 89 (89-2014-п) від 25.03.2014 р.; який відсоток)?

Такий метод дослідження надав можливість побачити ситуацію на місцях «від першої особи». 102 завідувача бібліотек для дітей ОТГ заповнили та надіслали опитувальні форми, аналіз яких показав, що матеріально-технічна база бібліотек після зміни органу управління бібліотекою покращилася у 55,9%. Деякі приміщення було капітально відремонтовано, в інших зроблено косметичний ремонт; здійснюється закупівля необхідних матеріалів для функціонування бібліотеки: бібліотечна техніка, канцтовари, засоби для дотримання санітарних норм, заправка картриджів, оплата інтернету, комунальних послуг тощо. Без змін на краще з матеріально-технічним забезпеченням залишилася ситуація у 33,3% бібліотек для дітей. А 10,8% респондентів завідувачів дитячих бібліотек ОТГ повідомили, що матеріально-технічне забезпечення їхніх бібліотек навіть погіршилося. У зв'язку з відсутністю коштів зменшилися надходження літератури та періодики, не проводяться поточний (або капітальний) ремонти приміщень бібліотек. Повністю відсутні сучасні технічні засоби (див. діаграму 16).

Діаграма 16

Матеріально-технічна база бібліотек для дітей після зміни органу підпорядкування

Наприклад, у надбаннях КЗ «Міська бібліотека для дітей м. Зеленодольська» (Дніпропетровська область) за останні п'ять років – ноутбук, проєктор, екран, 2 диктофони, фотоапарат. Переносний книжковий стенд бібліотека отримала у нагороду за перемогу у конкурсах грантів

«Місто своїми руками» та «Громада своїми руками». А світлодіодні світильники, дві книжкові шафи, дві бібліотечні кафедри, комп'ютерний стіл, крісло – як подарунок із нагоди 45-річчя закладу.

У філії «Покровська дитяча бібліотека» КЗК «Покровська бібліотека» не тільки проведено ремонт приміщення, а й придбано бібліотечну техніку.

Після того, як дитяча бібліотека КЗ «Краснопільська публічна бібліотека» Краснопільської селищної ради (Сумська область) увійшла до складу Краснопільської ОТГ матеріально-технічна база її значно покращилася: підведено швидкісний інтернет, придбано 2 виставкових стенди, виділяються кошти на передплату періодичних видань та на придбання літератури для поповнення документного фонду.

Бібліотека-філія № 4 для дітей Комунальної установи «Тернопільська міська ЦБС» (Тернопільська область) у 2019 році виграла громадський проєкт «Можливості – обмежені, здібності – безмежні». В результаті матеріально-технічна база бібліотеки поповнилася інтерактивною дошкою, мультимедійним проєктором, цифровим фотоапаратом, дошкою-екраном для проєктора на тринозі.

Працівниками Нововодолазької дитячої бібліотеки Нововодолазької селищної ради Комунального закладу «Публічна бібліотека ОТГ» (Харківська область) у 2018 році був поданий проєкт «Табір вихідного дня для дітей громади» на конкурс, який проводило німецьке товариство міжнародного співробітництва GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH). Умовами проєкту передбачалося, що 10% фінансує місцевий бюджет, усе інше – GIZ. Цей проєкт одержав перемогу. В результаті за кошти Нововодолазької ОТГ в 2019 році було зроблено ремонт приміщення дитячої бібліотеки, замінені вікна, двері, підлога, стеля, зроблене нове освітлення, оформлений сучасний дизайн та створений бібліотечний простір. А німецьке товариство міжнародного співробітництва GIZ надало меблі для бібліотеки та мультимедійне обладнання.

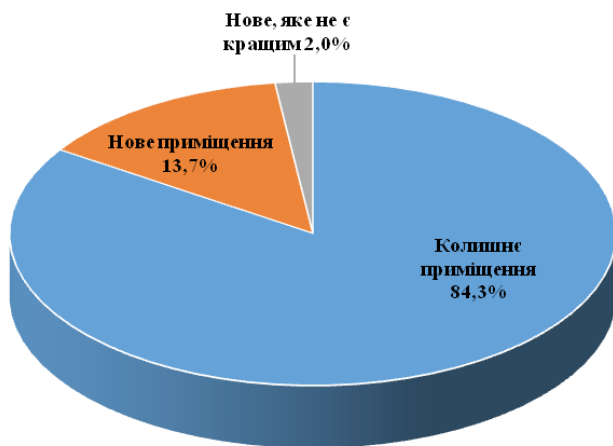
У Волинській області Іваничівську дитячу бібліотеку Комунального закладу «Центр культури, дозвілля та спорту Іваничівської селищної ради» у 2018 році перенесено в приміщення Іваничівської публічної бібліотеки. Надане приміщення краще за попереднє: є санітарна кімната, проточна вода, належний температурний режим в опалювальний сезон. Бібліотека-філія для дітей смт Колки перейшла в приміщення будин-

ку культури, яке відремонтовано і є кращим. У Торчинській селищній бібліотеці для дітей покращилися умови праці з отриманням нового приміщення, хоча його площа набагато менша, але тепліша та комфортніша. Поблизу знаходяться школа та дитячий садочок, тож із кількістю користувачів та відвідувань ситуація теж покращилася.

Однак не всі зміни можна назвати позитивними. У колишніх приміщеннях залишилися виконувати свої функції 84,3% бібліотек для дітей ОТГ. 13,7% бібліотек було перебазовано до нових приміщень, з яких у 2,0% умови не були кращими за попередні (див. діаграму 17).

Діаграма 17

Приміщення бібліотек для дітей ОТГ

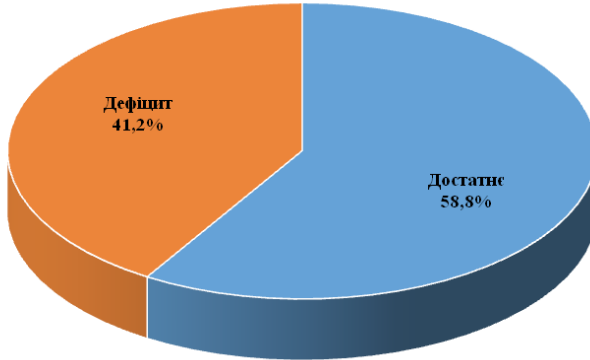
Стан фінансування бібліотек для дітей ОТГ, за суб'єктивною думкою 58,8% респондентів-завідувачів бібліотек, здійснюється у повному обсязі та є цілком достатнім (Широківська дитяча бібліотека КЗК «Широківська публічна бібліотека» Дніпропетровської обл.; бібліотеки для дітей Бахмутської ОТГ Донецької обл.; дитяча філія Новоукраїнської центральної бібліотеки, Поміччанська міська дитяча бібліотека Кіровоградської обл., філія № 1 КЗ «Публічна бібліотека Охтирської міської ОТГ Сумської області» та ін.). Адже фінансуються не тільки основні

статті бюджету бібліотек (заробітна плата працівникам, оплата комунальних витрат тощо), а й інтернет-трафік, передплата періодичних видань, покупка бібліотечного інвентарю (Славутська міська бібліотека для дітей: кошти виділяються повністю на заробітну плату, відпустки, оздоровлення, матеріальну допомогу, придбання книг, передплату видань, оплату послуг (інтернет, перезарядка вогнегасників).

Трапляються і такі ситуації, як у Приморській міській бібліотеці для дітей комунального закладу «Приморська ЦБС» Приморської міської ради Запорізької області: стан фінансування покращився, але, в основному, за рахунок спонсорських коштів та фінансування міжнародних проєктів. Проте (як і в попередні роки), не виділяються кошти на поповнення бібліотечного фонду, недостатньо – на передплату періодичних видань.

Проте, 41,2% респондентів-завідувачів дитячих бібліотек ОТГ вважають, що існує жорсткий дефіцит фінансування їхніх закладів. Наведемо кілька прикладів: «Фінансування недостатнє: фінансується лише передплата на періодичні видання лише на одне півріччя кожного року і вкрай обмежене. На інші потреби бібліотеки кошти не виділяються взагалі» (Комишуваська селищна бібліотека-філія для дітей КЗ «Комишуваська центральна територіальна бібліотека» Комишуваської селищної ради Оріхівського району Запорізької області); «Дефіцит фінансування» (Луківська міська бібліотека для дітей Волинської обл., КЗК «Апостолівська міська бібліотека для дітей» Дніпропетровської обл.); «Дефіцит фінансування: невчасно фінансуються періодичні видання, не виділяються кошти на літературу для дітей, немає забезпечення канцтоварами» (бібліотека для дітей Публічної бібліотеки Тлумацької міської ради ОТГ Івано-Франківської обл.); «Дефіцит фінансування: відсутні кошти на придбання літератури та недостатньо – для періодики (Старосинявська районна бібліотека для дітей Хмельницької обл.); «Дефіцит фінансування: матеріально-технічна база бібліотеки погіршилася, відсутні кошти на необхідні меблі, закупку книг та передплату періодичних видань» (Сосницька дитяча бібліотека-філія Сосницької селищної ради Чернігівської обл.) (див. діаграму 18).

Стан фінансування бібліотек для дітей ОТГ

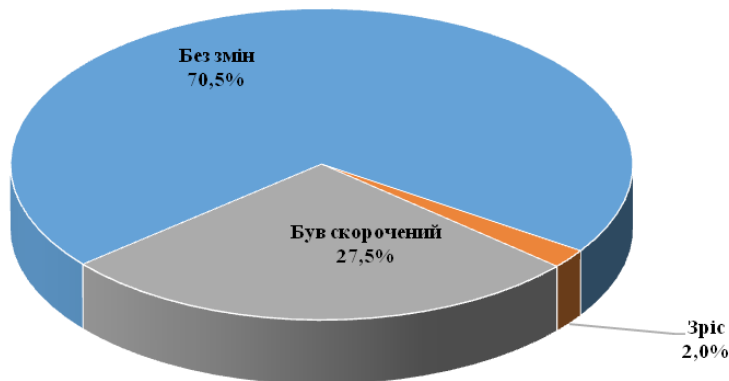

За даними респондентів у 70,5% бібліотечних колективів кількість штатних одиниць залишилася без змін (наприклад: КЗК «Широківська публічна бібліотека» Широківська дитяча бібліотека Дніпропетровської обл., Веселівська селищна бібліотека для дітей КУ «Культурно-мистецький центр Веселівської селищної ради Запорізької області», Цебриківська бібліотека-філія для дітей комунального закладу «Публічна бібліотека Цебриківської селищної ради» Великомихайлівського району Одеської області). У 27,5% штатний розпис був скорочений (наприклад: Торчинська селищна бібліотека для дітей Волинської обл. – до 2019 року в штатному розпису значилися дві посади (завідувач бібліотеки та бібліотекар), тепер одна; бібліотека для дітей Публічної бібліотеки Тлумачької міської ради ОТГ – кількість посад зменшилася на одну штатну одиницю; КЗ «Добровеличківська селищна бібліотека для дітей» Добровеличківської селищної ради Кіровоградської області – у 2019 році із восьми штатних одиниць було скорочено п'ять (чотири – технічного персоналу і одна – бібліотекар); бібліотека для дітей Городоцької міської ради – штатний розпис зменшився на одну ставку бібліотечного працівника). У 2,0% бібліотек для дітей ОТГ штатний розпис навіть зріс (наприклад: бібліотека для дітей смт Головне «Центру культури, дозвілля, спорту та туризму» Головенської селищної ради – штатний розпис збільшився на 0,5 ставки бібліотекаря; Хоростківська бібліотека

для дітей Хоростківської міської ради Тернопільської області – штатний розпис збільшився на одну бібліотечну посаду) (див. діаграму 19).

Діаграма 19

**Стан штатного розпису
спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ**

Останнє запитання опитувальної форми, яку згідно програми моніторингу було запропоновано заповнити завідувачам бібліотек для дітей ОТГ, стосувалося наявності надбавок за особливі умови роботи бібліотечним працівникам згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 89 (89-2014-п) від 25.03.2014 р. «Про внесення зміни до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2009 р. № 1073»³. Відповідно до цього документу надбавка за особливі умови роботи встановлюється у граничному розмірі 50 відсотків посадового окладу. При цьому розмір надбавки визначається керівником установи, закладу, організації у межах фонду оплати праці.

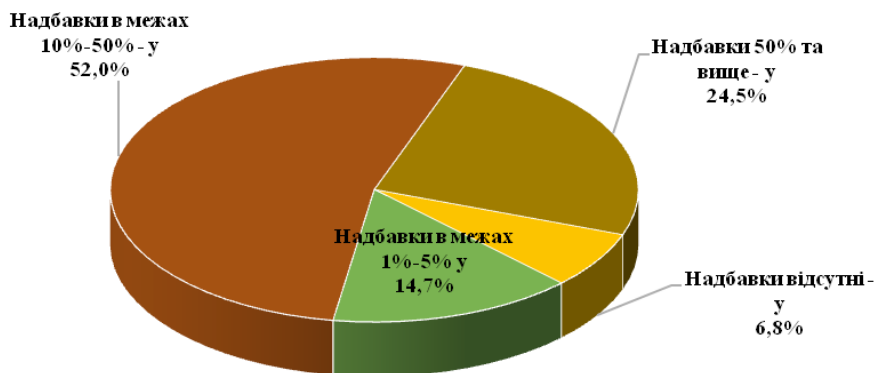
Згідно аналізу відповідей респондентів-завідувачів спеціалізованих бібліотек ОТГ надбавки за особливі умови роботи відсутні у 6,8% бібліотечних працівників (наприклад, Цуманської бібліотеки для дітей Волинської обл., Михайлівської бібліотеки для дітей КУ «Центр куль-

³ Про внесення зміни до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2009 р. № 1073 [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України № 89, 25 березня 2014 р. — Режим доступу: [tps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89-2014-%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89-2014-%D0%BF#Text).

тури і дозвілля» Михайлівської селищної ради Михайлівського району Запорізької області, Великобуялицької бібліотеки смт Петрівка Одеської обл., Вільшанської бібліотеки для дітей Черкаської обл.). Надбавки в межах 1%-5% від посадового окладу отримують 14,7% бібліотечних працівників (наприклад, бібліотеки-філії для дітей смт Колки Волинської обл., Зборівської бібліотеки для дітей Зборівської міської ради Тернопільської обл., Ізюмської міської дитячої бібліотеки Харківської обл., Лосинівської дитячої бібліотеки Чернігівської обл.). Від 10% до 50% – 52,0% (наприклад, Веселівської селищної бібліотеки для дітей КУ «Культурно-мистецький центр Веселівської селищної ради Запорізької області», Чернігівської районної бібліотеки для дітей КЗ «Чернігівська централізована бібліотечна система» Чернігівської селищної ради Чернігівського району Запорізької області, бібліотеки-філії для дітей та юнацтва Млинівської селищної ради Рівненської області, дитячої бібліотеки Публічної бібліотеки Чигиринської міської ради Черкаської області). Надбавки 50% і вище – у 24,5% (див. діаграму 20).

Діаграма 20

Надбавки бібліотечним працівникам за особливі умови роботи

Отже, як свідчать відповіді безпосередніх бібліотекарів-практиків, які очолюють бібліотеки для дітей ОТГ, на місцях у них багато важливих проблем, які необхідно вирішувати. І тут без допомоги обласних методичних центрів – обласних бібліотек для дітей (далі ОБД) не обійтись.

Зберігаючи старі професійні зв'язки та розвиваючи нові, адаптовані до сучасних професійних та соціально-економічних викликів у рамках децентралізації, саме ОБД координують роботу бібліотек відповідної області країни, надають їм методичну допомогу, збирають та узагальнюють статистичні дані щодо діяльності цих закладів, дбають про професійний розвиток співробітників.

Тому, наступним пунктом проведення моніторингового дослідження «Функціональні можливості бібліотек для дітей в об'єднаних територіальних громадах України» стало опитування директорів ОБД, яке дало можливість вивчити стан та зміст допомоги обласних бібліотек для дітей дитячим бібліотекам ОТГ області в питаннях організації діяльності цих закладів в умовах децентралізації.

Опитувальна форма для директорів ОБД містила два запитання:

1. Яким чином обласна бібліотека для дітей здійснює організаційно-методичне забезпечення діяльності бібліотек для дітей ОТГ? (Угоди про співпрацю, семінари тощо (надати короткий опис).
2. Чи відстежується зворотній зв'язок бібліотек з ОТГ у заходах, що організовує Обласна бібліотека для дітей та Національна бібліотека України для дітей? (Приклади участі бібліотекарів та користувачів).

Аналіз відповідей респондентів-директорів ОБД на перше запитання виявив, що організаційно-методичне забезпечення діяльності бібліотек для дітей ОТГ здійснюється аналогічно всім іншим бібліотекам для дітей регіонів. Це обласні семінари-практикуми, вебінари, тематика яких присвячується актуальним питанням бібліотечного обслуговування дітей, питанням організації роботи бібліотек для дітей, консультування бібліотек при виїздах на місця та віддалено за допомогою телефонного та інтернет-зв'язку, виявлення та узагальнення кращого бібліотечного досвіду, аналізування діяльності бібліотек шляхом вивчення звітної документації та надання рекомендацій щодо покращення робіт. Також здійснюється адвокаційна робота з питань збереження мережі спеціалізованих бібліотек для дітей. Працівникам бібліотек ОТГ за потребою надається необхідна конкретна методична допомога, а також їм гарантується забезпечення у повному обсязі методико-бібліографічними та

інформаційними матеріалами, підготовленими обласними бібліотеками. Спеціалісти обласних бібліотек для дітей, у свою чергу, теж беруть участь у семінарах, що проводять бібліотеки ОТГ. Вирішенню (у разі виникнення) проблемних питань із керівництвом ОТГ сприяють організація виїздів на місця, листування тощо.

Наприклад, у Дніпропетровській області завідувачі та працівники бібліотек для дітей ОТГ щорічно беруть участь у засіданнях обласного клубу ділового спілкування працівників бібліотек для дітей «Професіонал» КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей». Також на базі бібліотеки один раз на два роки проводяться двотижневі обласні курси підвищення кваліфікації працівників бібліотек для дітей, де навчаються і фахівці бібліотек для дітей ОТГ. Крім того бібліотека протягом останніх років здійснювала розподіл дитячих книг за Державною програмою поповнення фондів україномовними виданнями відповідно до наказу Міністерства культури України від 13.10.2016 № 896 «Щодо здійснення придбання україномовних книг для поповнення фондів публічних бібліотек». У переважній більшості книги були розподілені в бібліотеки для дітей ОТГ.

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка як методичний центр для бібліотек області з питань організації обслуговування дітей надає консультативно-методичну допомогу бібліотекарям у вирішенні професійних питань; запрошує на заходи з підвищення фахового рівня; залучає до всеукраїнських та обласних конкурсів, акцій, марафонів, орієнтованих на дітей різного віку. Бібліотека не заключала конкретних угод про співпрацю з бібліотеками ОТГ, але заплановані на рік заходи та навчання з підвищення кваліфікації, конкурси для користувачів-дітей є складовою річного Плану роботи департаменту культури та туризму Кіровоградської ОДА. Їхнє проведення обов'язково погоджується з департаментом та відбувається відповідно до наказів директора департаменту культури та туризму ОДА або листів директора обласної бібліотеки для дітей, які надсилаються до районних/міських відділів культури, у т. ч. й ОТГ області. Також накази, листи, положення про проведення тих чи інших заходів розміщуються на сайті Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка.

На момент проведення моніторингу в області діяли три спеціалізовані бібліотеки для дітей ОТГ, які були і є активними учасниками обласних заходів, всеукраїнських конкурсів і досліджень. До заходів з

організації бібліотечного обслуговування дитячого населення області Кіровоградська ОБД завжди долучає всі бібліотеки регіону, що обслуговують дітей. Для прикладу, учасниками обласного семінару-практикуму «Роль бібліотек для дітей у реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2016-2020 роки» (2019 р.) стали 27 осіб: керівники бібліотек для дітей, дитячих відділів при районних, міських публічних бібліотеках та представники шести ОТГ (Новоукраїнської міської, Великосеверинівської, Первозванівської, Соколівської, Дмитрівської, Піщанобридської сільських). Обласний майстер-клас «Безпечні онлайн-ресурси для дітей» відбувся за участі фахівців бібліотек для дітей, дитячих відділів при районних публічних бібліотеках та чотирьох ОТГ: Новоукраїнської міської, Дмитрівської, Катеринівської і Великосеверинівської сільських. Також на базі обласної бібліотеки для дітей пройшли стажування завідувач Помічнлянської МБД міської ОТГ та новопризначений бібліотекар Тишківської сільської бібліотеки, у структурі якої є дитячий відділ (Тишківська ОТГ).

Щорічно бібліотекою проводиться виїзна обласна творча лабораторія бібліотечної інноватики для сільських бібліотекарів. Довідка з рекомендаціями надсилається керівництву ОТГ. Традиційними є ділові спілкування, що проходять із керівниками бібліотек для дітей на початку року під час річної звітності. Під час їхнього проведення із кожним керівником обговорюються питання обслуговування різних груп читачів, формування фонду, матеріально-технічне забезпечення тощо.

ОКЗ Сумської обласної ради «Сумська обласна бібліотека для дітей» систематично проводить заходи, метою яких є підвищення фахового рівня бібліотекарів ОТГ, розвиток їхнього творчого потенціалу, розповсюдження інноваційного досвіду у використанні новітніх комп'ютерних технологій. За період з 2017 по 2020 рр. бібліотекою було проведено:

- обласні вебінари («Краєзнавство як дієвий засіб патріотичного виховання», «Бібліотерапія, що допомагає жити», «Бібліотечно-краєзнавчий туризм», «Шкільні канікули – активний час для творчого виховання та змістовного дозвілля користувачів», «Читання – справа сімейна: бібліотеки для дітей як центри підтримки сім'ї та читання», «Особливі діти в особливому просторі», «Світ дивовижної природи вчимося разом берегти», «Бібліотека для дітей – територія творчості»);

- обласний флеш-семінар «ЗД» у бібліотеці: документи, досвід, діалог»;
- обласний фокус-семінар «Сучасна бібліотека: формула успіху»;

-
- обласне проблемно-цільове навчання «Дитячі бібліотеки Сумщини: різноманітність форм та єдність цілей»;
 - обласне проблемно-цільове навчання «Сучасна бібліотека для дітей – креативний простір для розвитку особистості»;
 - обласна онлайн-школа «Вчимося онлайн»;
 - школу професійного розвитку «Важливо! Цікаво! Актуально!» тощо.

З метою методичної допомоги щодо організації заходів було підготовлено, видано і розміщено на сайті бібліотеки 19 методико-бібліографічних матеріалів.

КУ Тернопільської обласної ради «Тернопільська обласна бібліотека для дітей» проводить Школу сучасного бібліотекаря та семінари, в яких активно беруть участь представники бібліотек ОТГ області. На сайті бібліотеки розміщено методичні рекомендації з організації мережі публічних бібліотек ОТГ, в яких надано покроковий алгоритм дій, зразки документів щодо організації діяльності публічних бібліотек об'єднаних територіальних громад. Надається індивідуальне консультування щодо написання проектних заявок до різноманітних фондів та Громадського бюджету ОТГ. Здійснюється систематичне інформування бібліотек області щодо їхньої діяльності за допомогою електронної пошти та закритих груп у соціальних мережах.

Завідувачі спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ Харківської області впродовж 2018-2020 рр. взяли участь у заходах, організованих ОКЗ «Харківська обласна бібліотека для дітей», таких як:

- обласний семінар для заступників директорів ЦДБ, завідувачів ЦДБ/РДБ, дитячими бібліотеками ОТГ «Популяризація культурної спадщини як важливий фактор патріотичного виховання юних користувачів бібліотеки» (2019 рік);
- навчально-тематичний семінар із підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців спеціалізованих бібліотек для дітей Харківської області та міста Харкова «Сучасні підходи до організації та методики бібліотечного обслуговування користувачів дитячої бібліотеки (2019 р.);
- воркшоп «Україна – ЄС: співпраця з дитячими бібліотеками та взаємовідносини. Організація куточків європейського союзу «ЄС на книжковій полиці» (2019-2020 рр.);
- круглий стіл для представників ОТГ «Шляхи посилення впливу громади на місцеву культурну політику» (2019 р.).

-
- тренінг для бібліотекарів спеціалізованих бібліотек для дітей та юнацтва «Україна – ЄС шляхи співпраці та взаєморозуміння» (2020 р.)
 - фестиваль стендових презентацій «Дитячі бібліотеки – центр розвитку громади» за участі працівників спеціалізованих бібліотек для дітей (2020 р.).

Спеціалізованим бібліотекам для дітей ОТГ надаються комплекти видавничої продукції до яких входять усі методико-бібліографічні матеріали ХОБД (у друкованому та електронному варіантах), надсилаються інформаційні листи щодо планування та проведення всеукраїнських та обласних заходів. Здійснюються виїзди з метою надання практичної та методичної допомоги. Бібліотекарі зазначених ОТГ долучили користувачів своєї громади до участі у Всеукраїнському конкурсі дитячого читання «Книгоманія» (2018-2020 рр.), Всеукраїнському конкурсі «Лідер читання» (2018-2020 рр.), Всеукраїнському конкурсі есе «Діти єднають Україну», Всеукраїнському дитячому літературному конкурсі «Творчі канікули» (2018-2020 рр.). Зокрема, на Всеукраїнському рівні у Міжнародному дитячому конкурсі-єднання «На одній хвили» перемогу у номінації «Діти за мир» у категорії читачі-учні 1-4 кл. здобули користувачі дитячої бібліотеки Нововодолазької ОТГ.

Харківська ОБД організувала ряд Міжрегіональних конкурсів: дитячої листівки «Від перлинок Слобожанщини до родзинок Закарпаття» спільно з Закарпатською ОБДЮ (2018 р.) «Ми — єдині і по духу, і по крові» спільно з Тернопільською ОБД (2019 р.). «Україна — це Європа» спільно з Донецькою ОБД (2020 р.), обласний конкурс дитячого малюнку «Харківщина туристична. Малюють діти». (2019 р.) у яких брали активну участь та здобули перемогу у декількох номінаціях користувачі бібліотек для дітей ОТГ області.

У Черкаській області станом на 01.01.2020 р. у підпорядкуванні ОТГ працювало лише три бібліотеки для дітей, тож угоди про співпрацю КЗ «Обласна бібліотека для дітей» Черкаської обласної ради з даними бібліотеками не уклала. Фахівці спеціалізованих бібліотек для дітей, а також публічних бібліотек ОТГ, що працюють із дітьми, залучалися до професійних навчань, які проводилися обласною бібліотекою для дітей як самостійно, так і в співпраці з ОУНБ:

- проблемно-цільове навчання заступників директорів ЦБС з питань обслуговування дітей, завідувачів бібліотек для дітей, завідувачів відділів обслуговування дітей ЦРБ та ПБ ОТГ «Формат роботи з читачами-дітьми в умовах сучасних реалій»;

-
- обласна школа методиста «Трансформація діяльності бібліотек в умовах децентралізації та створення ОТГ»;
 - виїзне заняття в школі сільського бібліотекаря «Бібліотеки Чигиринщини у форматі сучасності»;
 - експертно-діагностичне обстеження бібліотек Тальнівської міської ОТГ;
 - скайп-спілкування «Упровадження УДК у практику роботи бібліотек області для дітей».

Фахівцями КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей» Чернігівської обласної ради працівникам дитячих бібліотек ОТГ надавалися індивідуальні консультації, а у 2020 році було здійснено виїзди для надання методичної та практичної допомоги в організації обслуговування дітей громад.

Вивчення відповідей респондентів-директорів ОБД на друге запитання опитувальної форми («Чи відстежується зворотній зв'язок бібліотек з ОТГ у заходах, що організовує обласна бібліотека для дітей та Національна бібліотека України для дітей?») (приклади участі бібліотекарів та користувачів), показало наявність активної участі громад у подібних заходах.

Наприклад, у Волинській області користувачі публічних бібліотек та бібліотек для дітей ОТГ беруть активну участь в обласних літературно-мистецьких конкурсах, які організовує Волинська обласна бібліотека для дітей, є учасниками творчих онлайн-зустрічей, презентацій книг, проєктів.

У Дніпропетровській області усі користувачі дитячих бібліотек ОТГ також беруть участь в обласних та Всеукраїнських конкурсах дитячої творчості, організованих обласною бібліотекою для дітей та Національною бібліотекою України для дітей і неодноразово ставали переможцями.

Директор КЗК «Донецька обласна бібліотека для дітей» надала конкретні приклади участі користувачів-дітей спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ у різних заходах:

- Всеукраїнський конкурс дитячого читання «Книгоманія-2020». III місце – Лобода Емілія (м. Лиман, Центральна дитяча бібліотека ім. Т.Г. Шевченка);
- Всеукраїнський конкурс «Лідер читання» за ініціативи Національної бібліотеки України для дітей – Котляр Катерина (міська бібліотека для дітей Бахмутської міської ЦБС);
- Всеукраїнський дитячий літературний конкурс «Творчі канікули» Національної бібліотеки України для дітей – Тендітна Поліна (користувач Центральної дитячої бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка Лиманської ОТГ);

- Міжрегіональний конкурс дитячої листівки «Україна – це Європа» за участі дітей, які мешкають у Донецькій та Харківській областях (Тендітна Поліна, Рибачук Злата, Залян Дар'я (м. Лиман, Центральна дитяча бібліотека ім. Т.Г. Шевченка);

- моніторинг Національної бібліотеки України для дітей «Вивчення ресурсів бібліотек України для дітей у задоволенні запитів користувачів на періодичні видання» – КЗ «Бібліотека-центр екологічного виховання ім. Героя України О.Г. Лелеченка» Миколаївської ОТГ;

- регіональне опитування ДОБД «Інклюзія в бібліотеці» – бібліотеки Бахмутської і Лиманської ОТГ;

- регіональне соціологічне дослідження «Бібліотека: ціннісні молодіжні орієнтири» – бібліотеки Бахмутської та Лиманської ОТГ.

Програмою обласних семінарів КЗ «Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач» Запорізької обласної ради завжди передбачається час на обмін думками щодо запровадження новацій у бібліотечно-му житті, участі бібліотек у Всеукраїнських та загальнообласних конкурсах, акціях тощо. Крім того, залучення бібліотеками ОТГ (як і іншими бібліотеками області) своїх користувачів до участі у Всеукраїнських та загальнообласних заходах обов'язково аналізується, визначаються найбільш активні учасники, які потім отримують заохочення.

Подібних прикладів співпраці бібліотек для дітей ОТГ зі своїми громадами та з обласними бібліотеками для дітей багато.

Отже, під час проведеного моніторингу була визначена та вивчена наявна ресурсна база у 112 спеціалізованих бібліотеках для дітей ОТГ (з 123 функціонуючих на той період у країні) 14 областей України. На жаль, відстежити ситуацію в інших областях не вдалося, оскільки Вінницька, Житомирська, Закарпатська, Київська, Львівська, Миколаївська, Полтавська, Чернівецька обласні бібліотеки для дітей не приєдналися до його проведення.

Згідно дослідження найбільшу кількість серед спеціалізованих бібліотек для дітей ОТГ складають міські бібліотеки – 43,0% від загальної кількості дитячих бібліотек областей учасників дослідження, селищні бібліотеки для дітей – 25,8%, районні – 21,4%, сільські – 9,8%.

З переходом дитячих бібліотек у підпорядкування територіальних громад зросли основні показники бібліотечної роботи, а також у 55,9% бібліотек покращилася матеріально-технічна база та побутові умови праці людей.

Усі бібліотеки, що взяли участь у моніторингу, комп'ютеризовані – на одну дитячу бібліотеку припадає більше двох комп'ютерів. Кожна бібліотека для дітей має спеціально виділені комп'ютери для користувачів. Майже кожен спеціалізовану бібліотеку для дітей ОТГ підключено до мережі Інтернет, а наявність Wi-Fi зафіксовано у понад 50% закладів.

За період проведення дослідження штат бібліотечних працівників залишався без змін. А от професійний склад змінився та поліпшився – відсоток співробітників із повною вищою освітою збільшився на 5,2%, у т.ч. з бібліотечною – на 12,1%.

Як показало дослідження за період моніторингу в дитячих бібліотек ОТГ збільшилась кількість нових документних надходжень, але досі незначні поповнення бібліотечних фондів у сільських бібліотеках для дітей (у середньому 60 примірників книг на одну бібліотеку). Найбільшим бібліотечним ресурсом володіють міські бібліотеки для дітей ОТГ – 60,26% загальнобібліотечного фонду, в селищних бібліотеках цей ресурс складає – 19,90%, у районних – 16,24%, у сільських – 3,60%.

Отже, з переходом дитячих бібліотек у підпорядкування об'єднаних територіальних громад перед ними розкрилися нові можливості щодо забезпечення дитячого населення більш якісними бібліотечними послугами, адже сама реформа з децентралізації направлена саме на поліпшення надання якісних послуг населенню країни. Бібліотеки для дітей цілком здатні надавати якісні бібліотечно-інформаційні та культурні послуги при існуючих умовах і мають всі можливості для переходу від пасивного функціонування до активного розвитку, перетворюючись на сучасні дієздатні та затребувані місцевими громадами заклади, що впливатимуть на загальнокультурний та освітній рівень населення.

Узагальнені статистичні таблиці роботи бібліотек для дітей станом на 01.01.2020 р.

Таблиця № 1

Мережа спеціалізованих бібліотек для дітей

№ з/п	Область	Кількість бібліотек в області (усього)	З них:											
			ОБД	районних		міських		селищних		сільських				
				усього	у т.ч. ОТГ	усього	у т.ч. ОТГ	усього	у т.ч. ОТГ	усього	у т.ч. ОТГ			
1.	Волинська	29	1	11	-	8	1	9	7	-	-	-	-	
2.	Дніпропетровська	75	1	16	8	58	2	-	-	-	-	-	-	
3.	Донецька	52	1	14	-	35	6	1	-	1	-	-	-	
4.	Запорізька	38	1	6	1	23	3	6	4	2	1	-	-	
5.	Івано-Франківська	36	1	11	-	11	2	12	4	1	-	-	-	
6.	Кіровоградська	30	1	13	-	13	2	1	1	2	-	-	-	
7.	Одеська	64	1	21	1	28	2	-	-	14	6	-	-	
8.	Рівненська	19	1	11	-	6	1	1	1	-	-	-	-	
9.	Сумська	26	1	8	-	13	6	3	3	1	1	-	-	
10.	Тернопільська	30	1	14	3	15	12	-	-	-	-	-	-	
11.	Харківська	60	1	34	3	20	1	3	-	2	-	-	-	
12.	Хмельницька	37	1	11	2	17	6	5	5	3	3	-	-	
13.	Черкаська	28	1	12	-	13	2	1	1	1	-	-	-	
14.	Чернігівська	32	1	16	6	10	2	5	4	-	-	-	-	
	Разом:	556	14	198	24	270	48	47	29	27	11	27	11	

Користувачі спеціалізованих бібліотек для дітей
(кількість обслужених програтом 2019 року)
(тис. осіб з одним знаком після коми)

№ з/п	Область	Кількість обслужених користувачів (усього)	З них:											
			ОБД	районних		міських		селищних		сільських				
				усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ			
1.	Волинська	64,0	17,8	22,0	-	16,0	1,2	8,2	7,0	-	-	-	-	
2.	Дніпропетровська	183,3	16,3	21,8	12,5	145,2	5,2	-	-	-	-	-	-	
3.	Донецька	121,1	10,2	18,7	-	92,2	14,8	-	-	-	-	-	-	
4.	Запорізька	110,9	17,4	6,5	1,6	79,4	6,5	6,4	4,5	1,2	0,2	0,2	-	
5.	Івано-Франківська	78,0	10,6	22,5	-	30,5	4,0	14,0	5,0	0,4	-	-	-	
6.	Кіровоградська	58,9	12,1	17,8	-	26,5	3,6	1,3	1,3	1,2	-	-	-	
7.	Одеська	177,0	12,1	33,2	2,5	125,9	3,7	-	-	5,7	1,4	-	-	
8.	Рівненська	56,8	11,2	30,7	-	13,7	2,9	1,2	1,2	-	-	-	-	
9.	Сумська	63,4	15,7	13,5	-	29,1	6,4	2,2	2,2	2,9	-	-	-	
10.	Тернопільська	99,5	49,7	22,3	4,8	27,4	22,2	-	-	-	-	-	-	
11.	Харківська	134,3	15,2	66,0	3,9	48,6	1,4	3,4	-	1,1	-	-	-	
12.	Хмельницька	76,5	17,5	15,6	1,8	35,9	14,4	6,0	6,0	1,5	1,5	-	-	
13.	Черкаська	84,5	25,7	20,6	0,0	37,2	3,3	0,5	0,5	0,5	84,5	-	-	
14.	Чернігівська	65,8	17,2	20,9	7,8	24,0	5,3	3,8	3,2	-	-	-	-	
	Разом:	1374,0	248,7	332,1	34,9	731,6	94,9	47,0	30,9	14,5	90,5	14,5	90,5	

Користувачі спеціалізованих бібліотек для дітей
(кількість зареєстрованих згідно ЄРК пролягом 2019 року)
(тис. осіб з одним знаком після коми)

№ з/п	Область	Кількість зареєстрованих користувачів (усього)	3 них:											
			ОБД		районних		міських		селіщних		сільських			
			усього	У т.ч. ОПГ	усього	У т.ч. ОПГ	усього	У т.ч. ОПГ	усього	У т.ч. ОПГ	усього	У т.ч. ОПГ		
1.	Волинська	55,4	11,2	27,2	-	11,0	0,9	6,0	4,9	-	-	-	-	
2.	Дніпропетровська	137,3	13,6	16,8	8,6	106,9	3,7	-	-	-	-	-	-	
3.	Донецька	88,9	7,0	14,4	-	67,5	9,4	-	-	-	-	-	-	
4.	Запорізька	71,7	7,0	4,7	0,6	54,2	4,3	4,6	3,5	1,2	0,2	0,2	0,2	
5.	Івано-Франківська	59,6	10,0	14,6	-	23,2	3,3	11,5	4,7	0,3	-	-	-	
6.	Кіровоградська	40,7	9,4	13,2	-	16,5	2,4	0,7	0,7	0,9	-	-	-	
7.	Одеська	124,0	7,7	23,4	2,5	87,3	2,8	-	-	5,5	1,2	1,2	1,2	
8.	Рівненська	41,3	5,5	25,0	-	9,7	1,8	1,2	1,2	-	-	-	-	
9.	Сумська	39,1	7,7	8,4	-	20,4	5,3	2,2	2,2	0,4	0,4	0,4	0,4	
10.	Тернопільська	69,5	34,7	15,3	3,5	19,4	15,5	-	-	-	-	-	-	
11.	Харківська	103,3	13,1	54,0	2,0	31,7	1,3	3,4	-	1,1	-	-	-	
12.	Хмельницька	53,2	10,5	11,8	1,4	25,2	9,9	4,3	4,3	1,4	1,4	1,4	1,4	
13.	Черкаська	54,0	14,1	14,2	0,0	24,7	2,7	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	
14.	Чернігівська	45,8	9,3	15,2	5,0	18,6	3,9	2,7	2,2	-	-	-	-	
	Разом:	983,8	160,8	258,2	23,6	516,3	67,2	37,2	24,2	11,3	3,2	3,2	3,2	

Користувачі спеціалізованих бібліотек для дітей (у т.ч. до 18 років)
(кількість зареєстрованих згідно ЄРК протягом 2019 року)
(тис. осіб з одним знаком після коми)

№ з/п	Область	Кількість зареєстрованих користувачів (усього)	У т.ч. до 18 років									
			ОБД	районних		міських		селищних		сільських		
				усього	у т.ч. ОДГ	усього	у т.ч. ОДГ	усього	у т.ч. ОДГ	усього	у т.ч. ОДГ	
1.	Волинська	39,3	10,8	12,7	-	10,5	0,9	5,3	3,7	-	-	
2.	Дніпропетровська	137,3	13,2	15,6	8,6	101,3	3,6	-	-	-	-	
3.	Донецька	78,9	6,2	12,6	-	60,1	8,6	-	-	-	-	
4.	Запорізька	68,8	6,5	4,4	0,6	52,1	4,1	4,6	3,5	1,2	0,2	
5.	Івано-Франківська	48,5	9,0	15,3	-	20,7	2,2	3,2	2,5	0,3	-	
6.	Кіровоградська	37,4	8,9	12,1	-	15,0	2,2	0,6	0,6	0,8	-	
7.	Одеська	120,2	7,4	23,7	2,5	83,8	2,8	-	-	5,3	1,2	
8.	Рівненська	37,2	5,2	22,0	-	9,1	1,6	0,9	0,9	-	-	
9.	Сумська	37,6	7,5	7,8	-	18,7	5,2	1,4	1,4	0,4	0,4	
10.	Тернопільська	64,8	32,4	14,4	3,2	18,0	14,1	-	-	-	-	
11.	Харківська	91,1	12,0	59,6	2,0	27,3	1,3	3,1	-	1,1	-	
12.	Хмельницька	49,2	9,4	10,8	1,5	23,3	9,9	4,2	4,2	1,5	1,5	
13.	Черкаська	51,7	13,9	13,3	-	23,8	2,5	0,4	0,4	0,4	-	
14.	Чернігівська	40,8	7,9	14,3	4,6	16,5	2,6	2,2	1,8	-	-	
	Разом:	902,8	138,3	238,6	23,0	480,2	61,6	25,9	19,0	11,0	4,3	

Відвідування спеціалізованих бібліотек для дітей
(протягом 2019 року)
(тис. осіб з одним знаком після коми)

№ з/п	Область	Кількість відвідувань (усього)	3 нин у:											
			ОБД	районних		міських		селищних		сільських				
				усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ			
1.	Волинська	577,5	146,1	225,0	-	137,9	8,3	68,5	60,5	-	-	-	-	
2.	Дніпропетровська	1329,7	110,8	178,4	108,8	1040,5	42,5	-	-	-	-	-	-	
3.	Донецька	835,1	75,4	159,0	-	600,7	92,3	-	-	-	-	-	-	
4.	Запорізька	790,4	90,9	56,3	11,4	579,5	57,7	52,6	35,1	11,1	2,8	-	-	
5.	Івано-Франківська	653,2	86,5	196,9	-	241,1	30,7	125,2	49,4	3,5	-	-	-	
6.	Кіровоградська	695,4	101,5	194,9	-	376,8	42,2	9,9	9,9	12,3	-	-	-	
7.	Одеська	1472,7	74,2	326,3	23,5	1013,2	25,0	-	-	59,0	13,7	-	-	
8.	Рівненська	723,4	241,8	361,7	-	111,3	24,1	8,7	8,7	-	-	-	-	
9.	Сумська	501,7	126,9	109,9	-	244,2	41,8	18,1	18,1	2,6	2,6	-	-	
10.	Тернопільська	849,1	424,5	208,7	38,2	215,9	167,4	-	-	-	-	-	-	
11.	Харківська	888,7	54,5	529,1	22,7	295,6	12,1	4,6	-	4,9	-	-	-	
12.	Хмельницька	814,2	197,0	181,9	30,2	345,5	134,4	69,7	69,7	20,1	20,1	-	-	
13.	Черкаська	843,5	249,0	248,9	-	333,4	37,1	6,6	6,6	5,5	-	-	-	
14.	Чернігівська	792,9	330,9	189,6	60,5	237,8	38,8	34,6	31,9	-	-	-	-	
	Разом:	11767,5	2310,0	3166,6	295,3	5773,4	754,4	398,5	289,9	119,0	39,2	-	-	

Рух бібліотечного фонду у спеціалізованих бібліотеках для дітей
(надходження примірників протягом 2019 року)
(тис. прим. із двома знаками після коми)

№ з/п	Область	Надійшло примірників (усього)	З них до:											
			ОБД	районних		міських		селищних		сільських				
				усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ	усього	у т.ч. ОПГ			
1.	Волинська	16,64	2,60	6,86	-	4,78	0,61	2,40	0,61	-	-	-	-	
2.	Дніпропетровська	23,50	3,10	4,30	2,10	16,10	0,80	-	0,80	-	-	-	-	
3.	Донецька	122,38	53,54	2,42	-	66,42	2,20	-	2,20	-	-	-	-	
4.	Запорізька	17,53	2,91	2,34	0,37	9,28	1,67	2,42	1,67	0,58	0,34	-	-	
5.	Івано-Франківська	33,90	1,40	26,90	-	3,76	0,50	1,80	0,50	0,04	-	-	-	
6.	Кіровоградська	15,40	3,00	6,40	-	5,20	1,00	0,30	1,00	0,50	-	-	-	
7.	Одеська	37,91	3,63	7,78	0,40	25,48	0,90	-	0,90	1,02	0,16	-	-	
8.	Рівненська	43,26	4,20	31,43	-	7,53	4,83	0,10	4,83	-	-	-	-	
9.	Сумська	50,61	2,83	2,47	-	5,12	2,18	40,19	2,18	-	-	-	-	
10.	Тернопільська	27,04	13,52	8,78	1,53	4,74	4,09	-	4,09	-	-	-	-	
11.	Харківська	31,02	3,34	18,97	0,98	6,60	0,24	1,39	0,24	0,72	-	-	-	
12.	Хмельницька	17,20	2,70	4,40	0,50	7,50	3,30	2,40	3,30	0,20	0,20	-	-	
13.	Черкаська	14,37	3,29	6,57	-	4,48	0,64	-	0,64	0,03	-	-	-	
14.	Чернігівська	12,71	2,72	5,90	2,58	3,59	0,54	0,50	0,54	-	-	-	-	
	Разом:	463,51	102,78	135,56	8,46	170,58	23,50	51,50	23,50	3,09	0,70	0,70	0,70	

Джерела фінансування надходжень

№ з/п	Область	Надійшло примірників						
		Книги		Періодичні видання				
		У т.ч. за видами видань						
Кількість прим.	Джерело (програма) надходження	Кількість назв	Кількість прим.	Бюджетні кошти, грн.	Джерело фінансування Кошти ОТГ, Спонсорські кошти, грн.	Спонсорські кошти, грн.		
1.	Волинська	590	Регіональні програми поповнення фондів – 17 Отримані у подарунок – 52 Заміна втрачених користувачами – 103 Державні програми поповнення фондів – 301 Отримані за акцією «Сто тисяч книжок для сільських бібліотек» – 3 Отримані з обмінно-резервного фонду 114 Державна програма поповнення фондів	63	484	547,00	1094,00	-
2.	Дніпропетровська	2458	Бахмутська ОП – джерело фінансування надходжень – обмінно-резервний фонд обласної бібліотеки для дітей, відповідно до наказу Міністерства культури України від 31.10.2017 р. № 1132 «Щодо здійснення придбання українських книг для поповнення фондів публічних бібліотек».	116	1065	19591,00	13776,00	-
3.	Донецька	797		106	1398	74881,00	-	-

4.	Запорізька	3040		136	1047	-	32912,40			220,00		
5.	Івано-Франківська	1299		41	358	9077,06	-			-		
6.	Кіровоградська	763		57	518	-	12,8			763,00		
7.	Одеська	1465		195	638	1461,92	10709,04			1970,00		
8.	Рівненська	4659		23	263	18574,00	-			1210,00		

9.	Сумська	1536	Програма «Українська книга» – 1304 Розпорядження КМУ від 7 листопада 2018 р. № 941-р «Про затвердження переліку книжкової продукції для поповнення бібліотечних фондів» – 232	157	1990	39696,32	13955,95	-
10.	Тернопільська	4203	Державні програми поповнення фондів – 1915 Інші джерела – 1071 Закуплені коштами міського бюджету – 1008 Закуплені коштами ОТГ – 129 Програма «Українська книга» – 75 Почаївський історико-художній музей – 3 Відділ культури, молоді та спорту Кременецької районної державної адміністрації – 1	197	3902	59414,20	15846,36	337,50
11.	Харківська	1394	Державні програми поповнення фондів – 1356 Одержані у подарунок – 38	52	576	3 з 4 ⁴	3 з 4 ⁵	
12.	Хмельницька	4400	Державні програми поповнення фондів – 1200 Державні програми поповнення фондів, обмінно-резервні фонди, заміна втрачених користувачами, закуплені у торговельній мережі, отримані у подарунок – 3200	320	3440	8,10	171,60	20,70

⁴ Надходження літератури за рахунок бюджетних коштів у Харківській області здійснювалося до 3 з 4 бібліотеках для дітей.

Дані про конкретні суми фінансування неповні.

⁵ Надходження літератури за рахунок коштів ОТГ у Харківській області здійснювалося до 3 з 4 бібліотеках для дітей. Дані про конкретні суми фінансування неповні.

13.	Черкаська	410	Державні програми поповнення фондів – 372 Обласні програми поповнення фондів – 19 Отримані у подарунок – 17 Обмінно-резервний фонд бібліотек – 2	37	229	7715,00	0	481,00
14.	Чернігівська	2161	Програма «Українська книга», бібліотека імені Я. Мудрого, Український інститут книги, за державними програмами поповнення фондів, за обласними програмами поповнення фондів, закуплені коштами міського бюджету, спонсорськими, благодійними коштами	329	1135	3 з 12 ⁶	31146,11	500,00
15.	Разом:	29175	Державні програми поповнення фондів – 10240 Обмінно-резервні фонди бібліотек – 2212 Закуплені коштами міських бюджетів – 1008 Обласні програми – 603 Закуплені коштами ОТГ – 566 Отримані у подарунок – 278 Заміна втрачених користувачами – 120 Регіональні програми – 17 Інші джерела надходжень – 1237 Надходження без конкретної джерел (у первинній інформації) – 12894	1829	17043	230966,00	119624,00	5502,20

⁶ Надходження літератури за рахунок бюджетних коштів у Чернігівській області здійснювалося до 3 бібліотек для дітей з 12. Дані про конкретні суми фінансувань відсутні.

Бібліотечний фонд спеціалізованих бібліотек для дітей
(на кінець 2019 року)
(тис. прим. із двома знаками після коми)

№ з/п	Область	Кількість примірників (усього)	З них у:											
			ОБД		районних		міських		селищних		сільських			
			усього	У т.ч. ОДГ	усього	У т.ч. ОДГ	усього	У т.ч. ОДГ	усього	У т.ч. ОДГ	усього	У т.ч. ОДГ		
1.	Волинська	589,23	96,92	213,91	-	171,09	11,05	107,32	79,92	-	-	-	-	
2.	Дніпропетровська	1695,10	152,40	220,00	139,20	1322,70	52,00	-	-	-	-	-	-	
3.	Донецька	1264,54	53,54	236,09	-	974,91	184,88	-	-	-	-	-	-	
4.	Запорізька	948,35	131,85	100,26	16,59	624,18	36,29	81,07	55,71	10,99	6,66	6,66	6,66	
5.	Івано-Франківська	966,12	86,99	287,91	-	382,07	50,57	203,96	63,67	5,19	-	-	-	
6.	Кіровоградська	697,36	158,96	212,2	-	297,00	50,40	18,60	18,60	10,60	-	-	-	
7.	Одеська	1540,14	115,22	388,45	16,46	899,14	44,68	-	-	137,33	37,02	37,02	37,02	
8.	Рівненська	718,41	143,49	380,13	-	183,09	95,79	11,70	11,70	-	-	-	-	
9.	Сумська	581,18	156,04	124,60	-	253,27	60,58	41,61	41,68	5,66	5,66	5,66	5,66	
10.	Тернопільська	1102,13	551,06	215,39	50,48	335,68	276,33	-	-	-	-	-	-	
11.	Харківська	1341,79	153,64	750,89	46,39	361,56	21,24	39,77	-	35,93	-	-	-	
12.	Хмельницька	786,00	161,00	162,10	22,40	372,90	163,90	74,70	74,70	15,30	15,30	15,30	15,30	
13.	Черкаська	747,26	235,14	214,55	-	282,18	33,80	11,00	11,00	4,38	-	-	-	
14.	Чернігівська	788,49	169,73	319,79	110,59	237,34	70,20	61,63	51,94	-	-	-	-	
	Разом:	12977,61	2196,25	3506,48	291,52	6459,77	1081,51	589,73	356,98	225,38	64,64	64,64	64,64	

Видача документів
(протягом 2019 року)
(тис. прим. із двома знаками після коми)

№ з/п	Область	Кількість виданих документів (усього)	3 них у:											
			ОБД	районних		міських		селищних		сільських				
				усього	У т.ч. ОПГ	усього	У т.ч. ОПГ	усього	У т.ч. ОПГ	усього	У т.ч. ОПГ			
1.	Волинська	1293,44	336,17	464,11	-	340,58	21,96	152,58	124,44	-	-	-	-	
2.	Дніпропетровська	3506,20	320,80	437,60	246,20	2747,80	122,00	-	-	-	-	-	-	
3.	Донецька	2154,12	128,68	365,72	-	1659,72	288,16	-	-	-	-	-	-	
4.	Запорізька	948,35	131,85	100,26	16,59	624,18	36,29	81,07	55,71	10,99	6,66	-	-	
5.	Івано-Франківська	1509,96	222,64	427,02	-	561,06	66,32	292,28	105,02	6,96	-	-	-	
6.	Кіровоградська	1165,80	221,00	358,90	-	542,30	74,90	18,50	18,50	25,10	-	-	-	
7.	Одеська	3417,12	201,43	687,77	40,45	2406,50	55,18	-	-	121,42	32,27	-	-	
8.	Рівненська	1135,98	244,81	613,91	-	258,00	53,79	19,26	19,26	-	-	-	-	
9.	Сумська	1239,34	318,47	295,94	-	563,80	93,33	53,12	53,12	8,01	8,01	-	-	
10.	Тернопільська	1962,49	981,24	440,35	82,13	540,90	437,63	-	-	-	-	-	-	
11.	Харківська	2965,86	408,40	1478,5	82,99	980,90	26,60	73,25	-	24,81	-	-	-	
12.	Хмельницька	1554,20	334,30	346,70	58,20	715,60	262,90	120,70	120,70	36,90	36,90	-	-	
13.	Черкаська	1800,87	506,65	507,06	-	765,02	69,97	10,82	10,82	11,32	-	-	-	
14.	Чернігівська	1221,57	242,43	432,13	145,94	483,12	114,35	63,89	60,23	-	-	-	-	
	Разом:	25875,30	4598,87	6955,97	672,50	13189,50	1723,38	885,47	567,80	245,51	83,84	-	-	

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко.
Укладач Є.Ю. Подокопна.
Науковий редактор Л.П. Полікарпова.
Літературний редактор В.В. Зеленська.
Підписано до друку 24.05.2021 р.
Зам. 17. Тираж 25 прим.

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Януша Корчака, 60,
м. Київ, 03190
Тел./факс: 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
e-mail: library@chl.kiev.ua

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Януша Корчака, 60,
м. Київ, 03190
Тел./факс 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
e-mail: library@chl.kiev.ua